

ธุรกิจสีเขียว (Green Business) โอกาสของประเทศไทย

พิพัฒน์ วีระถาวร¹

Pipat Weerathaworn¹

เป้าหมายสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ปัจจุบัน คือ ความอยู่ดีมีสุข สุขภาพดี และมีความมั่นคงปลอดภัย แต่ในอดีตมนุษย์ได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย และไม่ระมัดระวัง จึงส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก เกิดสภาวะโลกร้อน และภัยธรรมชาติต่างๆ ทำให้ความอยู่ดีมีสุข และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตลดลง ดังนั้น สิ่งที่คุณคนถวิลหา คือ การดำเนินชีวิตบนพื้นฐานเดิมกับธรรมชาติ โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จในการมุ่งสู่ความอยู่ดีมีสุข ที่เป็นเป้าประสงค์ได้นั้น คือ การลดขั้นตอนของการทำงาน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมแก้ปัญหา หรือการทำงาน ร่วมกันเป็นกระบวนการ เช่น การทำงานร่วมกัน แบบสหสาขาวิชา การควบของธุรกิจที่คล้ายคลึงหรือทำงานซ้อนทับกัน เป็นต้น

ในอดีตทุกประเทศมุ่งเน้น การพัฒนาเศรษฐกิจ ให้สูงขึ้น โดยใช้ทรัพยากรแบบฟุ่มเฟือย จึงทำให้ คุณภาพชีวิตลดลง ซึ่งในอนาคตจะต้องมุ่งการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจให้สูงขึ้น พร้อมๆ กับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่มีการใช้ทรัพยากรให้น้อยลง ซึ่งธุรกิจทุกประเภท ให้ความสนใจ เนื่องจากการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค จะให้ความสำคัญกับสินค้าที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน และสังคม ซึ่งมีผลต่อส่วนแบ่งทางการตลาดของธุรกิจนั้น การพัฒนาธุรกิจแบบยั่งยืนจึงต้องให้ความสำคัญกับ 3P คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (People) ทรัพยากรธรรมชาติ (Planet) และผลกำไร (Profit) ไป

พร้อมๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หากสามารถพัฒนาคนได้สำเร็จ ก็จะนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economy) สังคม (Society) และสิ่งแวดล้อม (Environment) ที่ยั่งยืนได้

แนวทางการดำรงชีวิตและการดำเนินธุรกิจจึงเปลี่ยนเป็นแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainability Development) และเป็นธุรกิจสีเขียว (Green Business) มากขึ้น ธุรกิจสีเขียวในปัจจุบันมีความหมายกว้าง อาจหมายความว่า การดำเนินธุรกิจตลอดสาย หรือส่วนหนึ่งของธุรกิจ เช่น กระบวนการผลิต หรือการดำเนินการอะไรที่ทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดีขึ้น หรือสูงขึ้น รวมทั้งการใช้/ลดปัจจัยการผลิต เช่น น้ำหรือพลังงานในการผลิต ตลอดจนการปล่อยของเสียลดลง หรือการทำให้สิ่งแวดล้อมของธุรกิจดีขึ้นนั่นเอง ยังมีคำพ้องคำหนึ่งๆ ที่เริ่มเห็นมากขึ้นนั่นคือ Bioeconomy: ซึ่งผู้เขียนขอให้ความหมายเบื้องต้นว่าหมายถึงการ ดำเนินกิจกรรมหรือธุรกิจ ตั้งแต่การคิดค้น การพัฒนา หรือการผลิตสินค้า ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการทางชีววิทยา (Biological process) หรือเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) ถ้าพูดง่ายๆ ให้เข้าใจและ เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันก็คือ การใช้ทรัพยากรหมุนเวียน หรือสามารถนำมาใช้ได้ (Renewable resources) มาเป็นวัตถุดิบ (Biomass or Feedstock) ในการผลิตสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ (Bio-based products) ที่หลากหลายนั่นเอง

¹ ผู้จัดการฝ่ายกลุ่มธุรกิจผลิตภัณฑ์เคมีเพื่อสิ่งแวดล้อม หน่วยงานพัฒนาเพื่อการเติบโตทางธุรกิจองค์กร บริษัทพีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) และ นายกสมาคมอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพไทย

Vice President, Green Chemicals Business Unit, PTT Global Chemical Public Company Limited Bangkok 10900 and President, Thai Bioplastics Industry Association

สหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป เป็นผู้นำด้านการวิจัยและเทคโนโลยีหลายๆ อย่างรวมทั้งได้ประกาศนโยบายด้าน Bioeconomy โดยสหรัฐอเมริกาได้ออก National Economy Blueprint เมื่อเดือนเมษายน 2555 ซึ่งได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา Bioeconomy ส่วนประเทศในยุโรป European Commission ได้กำหนดกลยุทธ์เพื่อการเติบโตทางนวัตกรรมที่ยั่งยืนสำหรับ Bioeconomy for Europe เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ ปี 2555 นี้ สหรัฐอเมริกาได้ตั้งเป้าที่จะให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์มวลชีวภาพจากปริมาณร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2545 เพิ่มขึ้นร้อยละ 12 ในปี พ.ศ.2553 และมีเป้าหมายเป็นร้อยละ 20 ในปี พ.ศ.2563 สารสำคัญ คือ ให้การสนับสนุนและส่งเสริมงานวิจัย และบูรณาการงานวิจัยระหว่างสาขาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการถ่ายทอดไปสู่เชิงพาณิชย์ เพื่อเป็นพื้นฐานความยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีผลผลิตหลัก ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน และของเหลือทางการเกษตร และไทยส่งออกผลผลิตดังกล่าว เช่น ข้าว และมันสำปะหลัง เป็นอันดับ 1 ของโลก น้ำตาลเป็นอันดับ 2 ของโลก ผลผลิตทางการเกษตรที่ส่งออกมักจะมีราคาผันผวนตามผลผลิตของโลก สภาพภูมิอากาศและความต้องการของตลาด ในปัจจุบันมีการพัฒนาในเรื่องเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) โดยมีการผลิตสินค้าต่างๆ จากวัสดุธรรมชาติ เช่น พลาสติกชีวภาพ (Bioplastic) หรือสารชีวเคมีอื่นๆ (Biochemicals) ซึ่งสามารถนำไปใช้ผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องตั้งแต่อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค สิ่งก่อสร้าง ตลอดจนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือยานยนต์ต่างๆ

แนวความคิดที่ห่วงใยในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีมากขึ้น ทำให้นักลงทุน บริษัทธุรกิจต่างๆ ตลอดจนนักวิจัย ให้ความสนใจที่จะใช้ผลผลิตทางการเกษตร หรือวัสดุจากธรรมชาติมากขึ้น เช่น การนำข้าวโพดหรืออ้อย มาผลิตเป็นเอทานอลใช้เป็นเชื้อเพลิง กลูโคสจากแป้งข้าวโพดผลิตเป็นพลาสติกชีวภาพ ในสหรัฐอเมริกา บราซิล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การใช้ผลผลิตทางการเกษตรไปผลิตเป็น Bio-based

products ดังกล่าว อาจเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารจึงทำให้เริ่มมีข้อถกเถียงกันในประเทศดังกล่าวมากขึ้น และกว้างขึ้นเรื่อยๆ ทางแก้ไขที่ดีที่สุดของปัญหาสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางอาหารยังไม่อาจสามารถสรุปได้ชัดเจนแนวทางการแก้ไขคงต้องดำเนินการ ดังนี้ 1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม และการดูแลรักษาที่ถูกต้องเหมาะสม 2) ปรับปรุงพันธุ์ให้มีผลผลิตสูงขึ้น เช่น ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น คุณภาพตรงตามความต้องการของอุตสาหกรรม และด้านทาน/ทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และ 3) เลือกใช้ที่ดินทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งการปรับปรุงดินอย่างเหมาะสม เช่น การใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม และการขยายการผลิตในพื้นที่ที่ว่างเปล่า

การดำเนินธุรกิจแบบธุรกิจสีเขียว หรือ Green Business ของกลุ่มบริษัท ปตท. มีหลากหลายมิติ โดยมีการใช้เศษเหลือทางการเกษตร หรือผลผลิตทางการเกษตรมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ทั้งรูปของผลิตภัณฑ์กลุ่มชีวเคมี (Biochemical) เชื้อเพลิงชีวภาพ (Bio-fuel) และพลังงานชีวภาพ (Bio-energy) ซึ่งผลิตภัณฑ์แต่ละกลุ่มดังกล่าวในอดีตผลิตมาจากปิโตรเลียมทั้งสิ้น การพัฒนาธุรกิจประเภทนี้ถือเป็นโอกาสของประเทศไทยและของเอเชียในการแข่งขันในตลาดโลก เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตแป้งและน้ำตาลที่เป็นอาหารและพลังงานที่สำคัญของเอเชียและของโลก สามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย ประกอบกับธุรกิจในเอเชียมีการเจริญเติบโตสูงและการดำเนินธุรกิจแบบ Green Business เป็นที่ต้องการของโลกในประเทศต่างๆ เช่น เกาหลี สหรัฐอเมริกา และบราซิล เป็นต้น ได้มีการสนับสนุนทุนการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของธุรกิจดังกล่าว ประเทศไทยจึงต้องมีการเร่งศึกษา วิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมทุกกระบวนการผลิต ตั้งแต่การผลิตทางการเกษตร เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว การผลิตทางอุตสาหกรรม รวมถึงระบบการตลาด เพื่อให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้

กลุ่มบริษัท ปตท. ได้วางแนวทางการพัฒนา โดยใน **ระยะสั้น** มีการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี ผลผลิตได้คุณภาพ ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดความสูญเสียของผลผลิตระหว่างการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว ใน**ระยะกลางถึงระยะยาว** มีการศึกษาการเจริญเติบโตของตลาด เพื่อให้เป็น Biochemical Hubs และการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่สูงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เช่น มันสำปะหลังมีความต้านทานโรค แมลง ผลผลิตสูง และมีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง เป็นต้น รวมถึงการศึกษาปริมาณความต้องการด้านต่างๆ เพื่อแบ่งสัดส่วนการผลิตอาหาร (Food) ผลิตภัณฑ์ชีวเคมี (Biochemical) เชื้อเพลิง (Fuel) พลังงาน (Energy) และอื่นๆ ในปริมาณและเปอร์เซ็นต์ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างอยู่ดีมีสุขระหว่างคนและสิ่งแวดล้อม

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกสินค้าเกษตรและอยู่ในเขตเอเชีย ซึ่งเป็นเขตที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงใน 10-20 ปี ข้างหน้า การมุ่งไปสู่เศรษฐกิจสีเขียวจะเป็นทางเลือกหนึ่งของการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรของประเทศไทย และเพื่อให้เกิดความขัดแย้งกับความมั่นคงทางอาหารให้น้อยลง การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการอาหารและการใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการวิจัย การปรับปรุงพันธุ์พืชจึงเป็นสาขาที่เป็นความหวังหนึ่งของมวลมนุษยชาติ ที่จะใช้องค์ความรู้ของการปรับปรุงแบบเดิม (Conventional Breeding) ร่วมกับวิธีการทางเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) และสาขาวิชาการอื่นๆ ในการปรับปรุงพันธุ์พืชชนิดต่างๆ ที่ปลูกในเขตภูมิอากาศต่างๆ ให้มีผลผลิตเพิ่มสูงขึ้นและมีคุณภาพตามความต้องการ ภายใต้สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปและปริมาณประชากรของโลกที่เพิ่มขึ้น